

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІКРОФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: olimp512@ukr.net

***Мета** статті полягає в дослідженні законодавчих положень і доктринальних джерел з метою обґрунтування засад правового регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні та формулюванні окремих пропозицій до проекту Закону України «Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики». Для досягнення визначеної мети були використані загальні та спеціальні наукові **методи**, зокрема такі як: порівняльно-правовий, системно-структурний методи, а також метод аналізу чинного вітчизняного законодавства.*

***Результати:** аналіз понять «мікрофінансова організація», «мікрокредитування», «мікропозика» дав можливість сформулювати авторське визначення мікрофінансової діяльності та визначити її ознаки. Зроблено висновок, що недоліками проекту Закону України «Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики» є: відсутність поняття «мікрофінансова діяльність»; правова неврегульованість щодо організаційно-правової форми діяльності мікрофінансової організації. **Обговорення:** встановлено, що на сьогоднішній день в Україні відсутній спеціальний нормативно-правовий акт, який би регламентував роботу МФО, наслідком чого є недобросовісна діяльність даних організацій. Враховуючи досвід європейських країн щодо діяльності колекторських компаній на ринку фінансових послуг, Україна вперше визначила вимоги щодо взаємодії із споживачами та іншими особами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимоги щодо етичної поведінки) та відповідальність за порушення вимог щодо етичної поведінки.*

***Ключові слова:** споживче кредитування; мікрофінансова організація; мікрокредитування; мікропозика; колекторська компанія.*

Постановка проблеми та її актуальність.

Мікрофінансова діяльність широко поширилася в усьому світі, в тому числі в Україні. Доповнюючи традиційну банківську систему, мікрофінансування забезпечує доступ до позик підприємцям малого та середнього бізнесу, споживачам, які не можуть претендувати на стандартні банківські фінансові послуги внаслідок невідповідностей вимогам банку. Адже, як правило, позичальниками виступають фізичні особи, які набули статусу безробітного в Україні, молодь, особи, які мають низький рівень прибутку, а кредитодавцями є мікрофінансові організації.

Слід зазначити, що останні два роки в Україні спостерігається тенденція до зростання обсягів кредитування мікрофінансовими організаціями. В першу чергу це пов'язано із пандемією COVID-19, яка у березні 2020 року спричинила економічну кризу в країні, оскільки більшість підприємців малого та середнього бізнесу не мали достатніх ресурсів, у тому числі фінансових, щоб забезпечити стабільну роботу в умовах карантину або витримати вимушене закриття і не збанкрутувати.

Згідно оприлюднених даних опитування, яке проводила Європейська бізнес-асоціація, станом на 27 квітня 2020 року в Україні через введення

жорстких карантинних обмежень призупинили діяльність 277 тис підприємців [1], та їх кількість із кожним днем зростає, адже 80% опитаних вважає поточну економічну ситуацію несприятливою для ведення бізнесу.

Таким чином, можна із впевненістю сказати, що пандемія COVID-19 та обмежувальні карантинні заходи стали одночасно джерелом до збільшення рівня безробіття в Україні, а це в свою чергу призвело до укладення громадянами договорів про надання споживчого кредиту із мікрофінансовими організаціями. Згідно статистичних даних, кожен шостий українець користується послугами мікрофінансових організацій [2] та стикається з рядом проблем, які вимагають спеціальних рішень, насамперед законодавчого характеру.

Соціальна значущість, зростання ринку мікрофінансування, а також властиві йому проблеми й визначають актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Діяльність мікрофінансових організацій в Україні розкривають у своїх наукових працях такі вчені в галузі права та економіки як: А.Ю. Бабаскін, А.Ю. Білоусова, В.М. Бредіхін, Є.О. Васильєв, В.І. Вербицька, С.В. Глущенко, М.І. Данча, Г.В. Козаченко, Д.В. Калнауз, В.В. Луць, В.Ю. Марчук, Є.А. Снідко, В.В. Фесянов, М.В. Федик, Я.М. Шевченко, В.П. Янишен та інші. Проте, зважаючи на широкий діапазон напрямків дослідження діяльності макрофінансових організацій у банківській системі, малодослідженими залишаються питання щодо правового регулювання діяльності даних організацій на ринку фінансових послуг.

Метою наукової статті є розгляд законодавчих положень і доктринальних джерел з метою обґрунтування засад правового регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні та формулювання окремих пропозицій до проекту Закону України «Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики».

Виклад основного матеріалу.

Мікрофінансові організації є порівняно молодим фінансовим інститутом, що з'явився у ХХ

роках, завдячуючи лауреату Нобелівської премії миру Мохаммеду Юнусу з Бангладешу.

Головною метою організацій було надання доступу до кредитних ресурсів бідним і соціально незахищеним верствам населення, видача грошей «до зарплати», а також фінансуванням малого та середнього бізнесу.

Досвід Мохаммеда Юнуса перейняли багато кредитних організацій з усього світу. На сьогодні глобальний ринок мікрокредитування має сотні тисяч гравців. Це як невеликі компанії, де працює кілька людей, так і фінансово-кредитні гіганти, річний оборот яких складає мільярди доларів.

Мікрофінансові організації відомі також під назвою «кредитна компанія» - небанківські фінансові установи, що надають населенню, суб'єктам малого і середнього бізнесу мікрокредити [3, с. 117].

У своїх працях Д.В. Калнауз, Є.А. Снідко зазначають, що мікрофінансовими організаціями (далі – МФО) називаються компанії, котрі видають кредити на невеликий термін, а кредитні кошти, що видаються – «мікрозайми», «швидкі позики» [4, с. 47].

МФО надають два різновиди мікропозик:

- *payday loans* – кредити до зарплати, які видаються на строк до 30 робочих днів;

- *installment loans* – кредити в розстрочку. Період кредитування – до 1 року. Такі позики виплачуються щомісяця та кредитні продукти характеризуються меншими процентними ставками і підвищеними вимогами до позичальників [5].

Відзначимо, що на українському ринку фінансових послуг перші небанківські кредитні установи такого типу з'явилися у 2003 році, а їх масове зростання припало на 2009-2011 рр. та було зумовлено відсутністю конкуренції у цьому сегменті фінансового ринку [6, с. 35].

М.В. Негрей до основних причин виникнення даних фінансових організацій відносить: різке скорочення кількості банків в Україні за 2014-2017 рр.; девальвація національної грошової одиниці; зростання недовіри до банків [7, с. 156-157].

Згідно статистичних даних Міністерства фінансів України, на початок 2020 року зареєстровано більш ніж 700 небанківських МФО, а станом на 31 грудня 2020 року їх кількість збільшилася до 1020 [8]. Ідеться про сектор PDL-

кредитування (payday loans), тобто надання кредитних коштів «до зарплати» [3, с. 117].

Разом із тим, варто зауважити, що в Україні мають місце тисячі фактів, які свідчать про недобросовісну діяльність даних організацій, які працюють на ринку фінансових послуг. Згідно статистичних даних, у третьому кварталі 2020 року до Національного банку України надійшло 2965 звернень, 1573 із них стосувалися діяльності мікрофінансових організацій та містили ознаки порушення прав споживачів [9]. Серед проблемних питань, пов'язаних із діяльністю небанківських фінансових установ, можна виділити: незрозуміння споживачами правомірності договорів, укладених онлайн; порушення норм законодавства у договорах; жорсткий collection у роботі з боржниками та інше.

Наведені вище факти в першу чергу пов'язані з тим, що на сьогоднішній день в Україні відсутній спеціальний нормативно-правовий акт, який би регламентував роботу МФО. Окремі питання правового регулювання діяльності даних організацій регулюються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України (далі – ЗУ) «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг», ЗУ «Про доступ до публічної інформації», ЗУ «Про банки та банківську діяльність», ЗУ «Про страхування», ЗУ «Про споживче кредитування», ЗУ «Про захист прав споживачів», ЗУ «Про електронну комерцію», ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості» тощо.

У зв'язку із викладеним, діяльність мікрофінансових організацій в Україні потребує належного правового регулювання, яке неможливе без науково обгрунтованого понятійного апарату.

Зауважимо, що у чинному законодавстві України юридично не визначено терміни «мікрофінансова діяльність», «мікрофінансові організації», «мікрокредитування», «мікропозика» тощо.

У цьому контексті заслуговують на підтримку спроби законодавчим шляхом вирішити

дані питання. Мається на увазі така законодавча ініціатива, як проект Закону України від 02.03.2021 «Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики» [10].

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що його прийняття дозволить вдосконалити чинне законодавство в частині врегулювання правовідносин стосовно договорів мікрокредитування, мікропозики, що надаються позичальникам фінансовими установами, які надають мікропозики та мікрокредити і підпадають під визначення небанківських фінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг (МФО), та банками, виходячи з конституційних принципів пріоритету прав і свобод людини і громадянина, сформує дієві правові механізми захисту прав позичальників і збереження фінансової стабільності українського суспільства.

У вище зазначеному законопроекті вперше визначено такі поняття як «мікрофінансова організація», «мікрокредитування», «мікропозика». А саме:

мікрофінансова організація – фінансова установа, яка здійснює мікрокредитування та підпадає під визначення небанківських фінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, створена та зареєстрована на території України, має відповідну ліцензію, включена до Реєстру мікрофінансових організацій, що здійснює фінансову діяльність на підставі нормативних документів Національного банку України;

мікрокредитування – фінансові кредити, які надаються фізичній особі-резиденту України, у тому числі фізичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності та самозайнятим особам, на строк до 12 календарних місяців у сумі, що не перевищує розмір десяти мінімальних заробітних плат, встановлених на дату отримання кредиту, банками або мікрофінансовими організаціями – резидентами України;

мікропозика – фінансовий кредит, який надається фізичній особі – резиденту України, у тому числі фізичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності та самозайнятим особам, на строк до 12 календарних місяців у сумі, що не

перевищує розмір п'яти мінімальних заробітних плат, встановлених на дату отримання мікропозики.

Аналіз зазначених дефініцій дозволяє сформулювати авторське визначення мікрофінансової діяльності МФО, яке не закріплено у даному проекті Закону.

Мікрофінансова діяльність – це діяльність юридичних осіб, які підпадають під визначення небанківських фінансових установ та мають статус МФО, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг фізичній особі-резиденту України, у тому числі фізичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності та самозайнятим особам, на умовах, визначених договором мікрокредитування (мікропозики).

Виходячи із запропонованого визначення, можна виділити наступні ознаки діяльності МФО:

- спеціальний суб'єкт, юридична особа, яка здійснює мікрокредитування, створена та зареєстрована на території України, має відповідну ліцензію, включена до Реєстру МФО Національним банком України;

- юридичною підставою виникнення зобов'язальних відносин є укладення договору мікрокредитування (мікропозики);

- строк укладення договору мікрокредитування (мікропозики) до 12 календарних місяців;

- сума позики за договором мікрокредитування не повинна перевищувати розміру десяти мінімальних заробітних плат, встановлених на дату отримання кредиту, а за договором мікропозики – п'яти мінімальних заробітних плат, встановлених на дату отримання мікропозики.

Відзначимо, що ще одним недоліком даного законопроекту є те, що в ньому не визначено вимог до статутного капіталу та організаційно-правової форми МФО. Як слушно зауважує у своїх працях С.В. Глущенко, і ми з нею повністю солідарні, що в правовому порядку потрібно негайно врегулювати дані питання. На її думку, МФО можуть створюватись у таких організаційно-правових формах, як: 1) установи мікрокредитування (далі – УМК) – спеціалізо-

вані МФО, що займаються винятково наданням кредитів. Вони фінансуються із зовнішніх джерел, функціонують на некомерційній основі, реєструються у формі недержавних організацій, фондів, кооперативів або філіалів іноземних недержавних організацій; 2) кредитні спілки – організації з колективним членством, створювані з метою надання фінансових послуг своїм членам за рахунок пайової участі або заощаджень останніх. Діяльність кредитних спілок в Україні має правові основи і регулюється Законом України «Про кредитні спілки» [11]; 3) сільськогосподарські/сільські кредитні кооперативи – організації з колективним членством. Як кредитні союзи вони переважно працюють з фермерами, сільськогосподарськими підприємствами або з підприємствами, пов'язаними з сільськогосподарським виробництвом; 4) державні фонди підтримки малого підприємництва – функціонують під егідою регіональних адміністрацій і повністю або в основному фінансуються з регіонального (місцевого) бюджету [12, с. 87]. Від організаційно-правової форми МФО і буде залежати її статутний капітал.

На думку Г.В. Козаченко, А.Ю. Білоусової, правова неврегульованість щодо статутного капіталу та організаційно-правової форми діяльності МФО створює певні складнощі для самих МФО [6, с. 37].

Як уже зазначалося вище, на хвилі популярності мікрокредитування спостерігається поява великої кількості компаній у цій сфері. Найпопулярнішими серед населення є наступні МФО: Moneyveo, MyCredit, CreditKasa, CreditPlus, Miloan, AlexCredit, КредитМаркет, ШвидкоГроші, Бистрозайм, Твої гроші тощо. Проте, велика кількість скарг від позичальників споживчого кредитування свідчить про недобросовісну діяльністю даних організацій. Мова йде про передачу персональних даних боржника МФО третім особам (колекторам) у випадках затримки оплати або повної неможливості оплати кредиту.

Так, згідно даних, викладених у звіті Національного банку України (далі – Установа), який з 1 липня 2020 р. здійснює нагляд за небанківським фінансовим сектором, у III кварталі 2020 р. 70% отриманих звернень споживачів стосувалося саме роботи мікрофінансових кредитних установ. Ус-

танова констатує, що жорсткі міри стягнення заборгованості включають погрози, цілодобовий автодозвон боржнику, його знайомим, рідним та друзям, розповсюдження особистої інформації та інше [13].

Зауважимо, що діяльність колекторів в Україні, що почала активно розвиватися із закінченням «буму» кредитування і просіданням курсу національної валюти, донедавна знаходилася поза межами правового поля.

З метою правового врегулювання даних відносин на розгляд Верховної Ради України було подано проект Закону від 21.10.2020 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту боржників при врегулюванні простроченої заборгованості», мета якого – забезпечити захист прав боржників та третіх осіб під час врегулювання простроченої заборгованості за договорами споживчого кредитування, шляхом запровадження на законодавчому рівні вимог до етичної поведінки кредиторів та колекторських компаній під час взаємодії із споживачами [14].

У тексті даного законопроекту, який ухвалено Верховною Радою України 19.03.2021 р. та який набув чинності 14.04.2021 р., передбачаються вперше: терміни «врегулювання простроченої заборгованості», «реєстр колекторських компаній», «колекторська компанія», «новий кредитор»; певні вимоги до кредиторів, включаючи колекторські компанії, при врегулюванні простроченої заборгованості; вимоги до взаємодії зі споживачем (його представником) під час врегулювання простроченої заборгованості (вимоги до етичної поведінки); відступлення права вимоги за договором про споживчий кредит; права та обов'язки суб'єктів договору про надання споживчого кредиту при врегулюванні простроченої заборгованості.

Враховуючи досвід європейських країн щодо діяльності колекторських компаній на ринку фінансових послуг, Україна прийнявши Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості» вперше визначила вимоги щодо взаємодії зі споживачами та іншими особами при врегу-

люванні простроченої заборгованості (вимоги щодо етичної поведінки) та відповідальність за порушення вимог щодо етичної поведінки.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 25 Закону України «Про споживче кредитування», майновим порушителем або третіми особами, взаємодія з якими передбачена договором про споживчий кредит та які надали згоду на таку взаємодію, при врегулюванні простроченої заборгованості може здійснюватися виключно шляхом [15]: 1) безпосередньої взаємодії (телефонні дзвінки та відеопереговори, особисті зустрічі). Проведення особистих зустрічей можливе виключно з 9 до 19 години, за умови що особа, з якою здійснюється взаємодія, не заперечує проти проведення з нею зустрічі та попередньо надала згоду на особисту зустріч під час телефонної розмови або окрему письмову згоду на це. Місце і час зустрічі підлягають обов'язковому попередньому узгодженню; 2) надсилання текстових, голосових та інших повідомлень через засоби телекомунікації, у тому числі без залучення працівника кредитодавця, нового кредитора або колекторської компанії, шляхом використання програмного забезпечення або технологій; 3) надсилання поштових відправлень із позначкою «Вручити особисто» за місцем проживання чи перебування або за місцем роботи фізичної особи.

У разі порушення законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг, у тому числі вимог щодо взаємодії зі споживачами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки), Національний банк України має право у встановленому ним порядку застосувати такі заходи впливу, адекватні вчиненому порушенню (ст. 28 Закону України «Про споживче кредитування»): 1) направити кредитодавцю, новому кредитору та/або колекторській компанії письмове застереження з вимогою про усунення виявленого порушення та/або вжиття заходів для недопущення такого порушення у подальшій діяльності (далі – письмове застереження); 2) накладати відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» штраф на кредитодавця, нового кредитора та/або колекторську компанію; 3) тимчасово заборонити колекторській компанії здійснювати врегулювання простро-

ченої заборгованості; 4) виключити відомості про колекторську компанію з реєстру колекторських компаній; 5) тимчасово зупинити або відкликати (анулювати) ліцензію кредитодавця – небанківської фінансової установи, нового кредитора – небанківської фінансової установи на провадження діяльності з надання фінансових послуг.

Висновки. Дослідивши стан правового регулювання діяльності МФО в Україні, слід відзначити, що на сьогоднішній день відсутній спеціальний нормативно-правовий акт, який би регламентував діяльність МФО. Проте, з боку органів державної влади робляться значні кроки щодо удосконалення законодавства у сфері ринків фінансових послуг в Україні та адаптації його до норм законодавства ЄС. По-перше, прийнято за короткий проміжок часу, а саме шість місяців, Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості», яким вперше визначено вимоги щодо етичної поведінки кредитодавців, нових кредиторів та колекторських компаній та встановлено відповідальність за порушення вимог щодо етичної поведінки. По-друге, розроблено проєкт Закону України від 02.03.2021 «Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики», мета якого – врегулювати правовідносини, що виникають стосовно договорів мікрокредитування, мікропозики, які надаються позичальникам фінансовими установами, які підпадають під визначення небанківських фінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, та банками, і відносин, що виникають між позичальником і кредитодавцем (новим чи наступним кредитором). Проте, на нашу думку, даний законопроект потребує доопрацювання. Пропонуємо:

статтю 1 доповнити пунктом д) мікрофінансова діяльність – це діяльність юридичних осіб, які підпадають під визначення небанківських фінансових установ та мають статус мікрофінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг фізичній особі-резиденту України, у тому числі фізичним особам – суб'єктам підприємни-

цької діяльності та самозайнятим особам, на умовах, визначених договором мікрокредитування (мікропозики);

у п. г) ст. 1 після поняття «мікрофінансова організація» встановити вимоги до організаційно-правової форми даної небанківської фінансової установи.

Вважаємо за необхідне найближчим часом також розробити та прийняти спеціальний нормативно-правовий акт, який би регулював діяльність МФО.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html (дата звернення: 03.08.2020).
2. Чим відрізняються МФО України та Європи? URL: <https://miloan.ua/blog/sem-otlicautsamfo-ukrainy-i-evropu>.
3. Марчук В.Ю., Фесянов В.В. Діяльність мікрофінансових установ з погляду поведінкової економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3 (69). С. 115-119.
4. Снідко Є.А., Калнауз Д.В. Сучасний стан мікрокредитування в Україні. *Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 25-26 лист. 2020 р). Миколаїв: МНАУ, 2020. С. 47-49.
5. Ринок мікрокредитування. Становлення, проблеми, перспективи. URL: <https://kreditonline.com.ua/uk/news/raznoe/1783-ua-rynokmikrokreditovaniya-stanovlenie-problemy-perspektivy>.
6. Козаченко Г.В., Білоусова А.Ю. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 15 жовт. 2019 р). Полтава: ПолтНТУ, 2019. С. 35-37.
7. Негрей М.В., Мудрук Т.Г. Моделювання управління кредитним ризиком у мікрофінансових організаціях. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. 2017. Випуск 21. С. 155-161.

8. Ставки по мікрокредитам в МФО України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/micro/>.

9. Захист прав споживачів фінансових послуг: робота зі зверненнями у 3 кварталі 2020 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ZG_2020-Q3.pdf.

10. Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики: проект Закону України від 02 бер. 2021 р. № 5184. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71281.

11. Про кредитні спілки: Закон України від 20 груд. 2001 р. № 2908-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 47. Ст. 408.

12. Глушченко С.В. Напрями кредитування суб'єктів малого бізнесу в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2005. № 4. С. 81-94.

13. Беззуб І. Законодавче врегулювання діяльності колекторських компаній в Україні: оцінки експертів. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5161:zakonodavche-vregulyuvannya-diyalnosti-kolektorskikh-kompanij-v-ukrajini-otsinki-ekspertiv&catid=71&Itemid=382.

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту боржників при врегулюванні простроченої заборгованості: Закон України від 19 бер. 2021 р. № 1349-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1349-IX#Text>.

15. Про споживче кредитування: Закон України від 15 лист. 2016 р. № 1734-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 39. Ст. 294.

References

1. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html (data zvernennia: 03.08.2020).

2. Chym vidrizniaiutsia MFO Ukrainy ta Yevropy? URL: <https://miloan.ua/blog/cem-otlicautsa-mfo-ukrainy-i-evropy>.

3. Marchuk V.Iu., Fesianov V.V. Diialnist mikrofinansovykh ustanov z pohliadu povedinkovoї ekonomiky. *Naukovyi pohliad:*

ekonomika ta upravlinnia. 2020. № 3 (69). S. 115-119.

4. Snidko Ye.A., Kalnauz D.V. Suchasnyi stan mikrokydytuвання v Ukraini. *Transformatsiia finansovoi systemy Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy rozvytku: materialy IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Mykolaiv, 25-26 lyst. 2020 r)*. Mykolaiv: MNAU, 2020. S. 47-49.

5. Rynok mikrokydytuвання. Stanovlennia, problemy, perspektyvy. URL: <https://kreditonline.com.ua/uk/news/raznoe/1783-ua-rynok-mikrokredi-tovaniya-stanovlenie-problemy-perspektyvy>.

6. Kozachenko H.V., Bilousova A.Iu. Pravove rehuliuвання diialnosti mikrofinansovykh orhanizatsii v Ukraini. *Rozvytok finansovoho rynku v Ukraini: zahrozy, problemy ta perspektyvy: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Poltava, 15 zhovt. 2019 r)*. Poltava: PoltNTU, 2019. S. 35-37.

7. Nehrei M.V., Mudruk T.H. Modeliuвання upravlinnia kredytnym ryzykom u mikrofinansovykh orhanizatsiakh. *Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika*. 2017. Vypusk 21. S. 155-161.

8. Stavky po mikrokydytam v MFO Ukrainy. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/micro/>.

9. Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh: robota zi zvernenniamy u 3 kvartali 2020 roku. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ZG_2020-Q3.pdf.

10. Pro zakhyst prav pozychalnykiv u mezhakh dohovoriv mikrokydytuвання ta mikropozyky: proiekt Zakonu Ukrainy vid 02.03.2021 № 5184. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71281.

11. Pro kredytni spilky: Zakon Ukrainy vid 20.12.2001 № 2908-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2020. № 47. St. 408.

12. Hlushchenko S.V. Napriamy kredyтування subiektiv maloho biznesu v Ukraini. *Ekonomika i prohnozuvannia*. 2005. № 4. S. 81-94.

13. Bezzub I. Zakonodavche vrehuliuвання diialnosti kolektorskykh kompanii v Ukraini: otsinky ekspertiv. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5161:zakonodavche-vregulyuvannya-diyalnosti-kolektorskikh-

kompanij-v-ukrajini-otsinki-ekspertiv&catid=71&Itemid=382.

14. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zakhystu borzhnykiv pry vrehuliuvanni prostrochenoi zaborhovanosti: Zakon Ukrainy vid 19.03.2021

№ 1349-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1349-IX#Text>.

15. Pro spozhyvche kredytuvannia: Zakon Ukrainy vid 15.11.2016 № 1734-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2020. № 39. St. 294.

N. Trotsiuk

LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES OF MICROFINANCE ORGANIZATIONS IN UKRAINE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: olimp512@ukr.net

*The purpose of the article is to study the legal provisions and doctrinal sources in order to substantiate the principles of legal regulation of microfinance organizations in Ukraine and formulate separate proposals for the draft Law of Ukraine «On protection of borrowers rights under microcredit and microloan agreements». To achieve this goal, general and special scientific **methods** were used, in particular, such as: comparative law, system-structural methods, as well as the method of analysis of current domestic legislation. **Results:** the analysis of the concepts «microfinance organization», «microcredit», «microloan» made it possible to formulate the author's definition of microfinance and identify its features. It is concluded that the shortcomings of the draft Law of Ukraine «On protection of the rights of borrowers under microcredit and microloan agreements» are: the lack of the concept of «microfinance»; legal unregulation regarding the organizational and legal form of activity of a microfinance organization. **Discussion:** it is established that today in Ukraine there is no special legal act that would regulate the work of microfinance organizations, resulting in unscrupulous activities of these organizations.*

Summing up the research, the author notes that significant steps are being taken by authority of the state to improve the legislation in the field of financial services markets in Ukraine and adapt it to the norms of EU legislation. First, the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Consumer Protection in Settlement of Overdue Debts» was adopted in a short period of time. Secondly, the draft Law of Ukraine dated 02.03.2021 «On protection of the rights of borrowers within the compact of microcredit and microloan agreements» was developed. However, according to the author, this bill needs to be finalized.

Keywords: consumer loan; microfinance organization; microcredit; microloan; collection company.